

Lovforslag nr. L 118. Fremsat den 15. januar 1986 af justitsministeren

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven, lov om handelsregistre, firma og prokura, lov om aktieselskaber, lov om anpartsselskaber og lov om forsikringsvirksomhed

(Retternes stedlige kompetence i borgerlige sager, EF-domskonventionen)

§ 1

I lov om rettens pleje, jfr., lovbekendtgørelse nr. 555 af 1. november 1984, som ændret ved lov nr. 226 og 227 af 6. juni 1985, foretages følgende ændringer:

1. Efter § 223 a indsættes som § 223 b:

»§ 223 b. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om, at der ikke kan kræves legalisering, bekræftelse m.v. af offentlige dokumenter, der er udfærdiget af domstole eller myndigheder i et andet land.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte bestemmelser om fremgangsmåden ved besvarelse af henvendelser fra udlandet om ægtheden af offentlige dokumenter, der angives at være udfærdiget af danske domstole eller andre offentlige myndigheder.«

2. Kapitel 22 affattes således:

»Kapitel 22

Stedlig kompetence

§ 235. Retssager anlægges ved sagsøgtes hjemting, medmindre andet er bestemt ved lov.

Stk. 2. Hjemtinget er i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl. Har sagsøgte bopæl i flere retskredse, er hjemtinget i enhver af dem.

Stk. 3. Har sagsøgte ingen bopæl, er hjemtinget i den retskreds, hvor han opholder sig.

Stk. 4. Har sagsøgte hverken bopæl eller kendt opholdssted, er hjemtinget i den retskreds, hvor han sidst har haft bopæl eller opholdssted.

§ 236. Danske statsborgere, der er bosat i udlandet uden tillige at have bopæl i Danmark, og som ikke er undergivet bopælslandets domsmyndighed, har hjemting i København.

§ 237. Sager mod personer, der driver erhvervsmæssig virksomhed, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

§ 238. Selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der kan optræde som part i retssager, har hjemting i den retskreds, hvor hovedkontoret ligger, eller, hvis et sådant ikke kan oplyses, i den retskreds, hvor et af bestyrelsens eller direktionens medlemmer har bopæl.

Stk. 2. Sager mod de i stk. 1 nævnte sammenslutninger, der driver erhvervsvirksomhed uden for hjemtinget, kan, når sagen vedrører virksomheden, anlægges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves.

Stk. 3. Sager, der vedrører sammenslutningen, og som rejses af sammenslutningen mod de enkelte medlemmer eller opstår imellem

disse, kan anlægges ved sammenslutningens hjemting.

Stk. 4. Sager om erstatning mod stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører i de i stk. 1 nævnte sammenslutninger kan anlægges ved sammenslutningens hjemting.

§ 239. Kommuner har hjemting i den retskreds, hvor hovedkontoret ligger.

§ 240. Staten har hjemting i den retskreds, hvor den myndighed, som stævnes på statens vegne, har kontor.

§ 241. Sager vedrørende rettigheder over fast ejendom, kan anlægges ved retten på det sted, hvor ejendommen ligger.

§ 242. Sager om kontraktsforhold kan anlægges ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på pengekrav, medmindre kravet er opstået under ophold i retskredsen under sådanne omstændigheder, at det skulle opfyldes, inden stedet forlades.

§ 243. Sager, hvorunder der påstås straf, erstatning eller oprejsning i anledning af retskrænkelser, kan anlægges ved retten på det sted, hvor retskrænkelsen er foregået.

§ 244. I sager om forbrugeraftaler, som ikke er indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, kan forbrugeren anlægge sag mod den erhvervsdrivende ved sit eget hjemting.

§ 245. Parterne kan aftale, ved hvilken af flere ligeartede retter sagen skal anlægges.

Stk. 2. I sager om forbrugeraftaler er en forudgående aftale om værneting ikke bindende for forbrugeren.

§ 246. Sager mod personer, selskaber, foreninger, private institutioner og andre sammenslutninger, der ikke har hjemting i Danmark, kan anlægges her i landet, for så vidt nogen ret efter bestemmelserne i §§ 237, 238, stk. 2, 241, 242, 243 og 245 kan anses som værneting i sagen. I sager om forbrugeraftaler kan forbrugeren anlægge sag mod de i 1. pkt. nævnte personer og sammenslutninger

ved sit eget hjemting, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen.

Stk. 2. Kan ingen ret efter stk. 1 anses som værneting i sagen, kan sager vedrørende formueretsforhold mod de i stk. 1 nævnte personer anlægges ved retten på det sted, hvor de ved stævningens forkyndelse opholder sig.

Stk. 3. Sager vedrørende formueretsforhold mod de i stk. 1 nævnte personer og sammenslutninger kan endvidere, hvis der ikke er værneting efter reglen i stk. 1, anlægges ved retten på det sted, hvor den pågældende person eller sammenslutning på tidspunktet for sagens anlæg har gods, eller hvor det gods, kravet angår, befinder sig på tidspunktet for sagens anlæg. Afværges arrest i gods gennem sikkerhedsstillelse, betragtes sikkerhedsstillelsen som gods, der befinder sig på det sted, hvor arrestbegæringen er eller i givet fald skulle være indgivet.

§ 247. I sager, der er omfattet af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, med senere ændringer, anvendes konventionens værnetingsregler, jfr. lov om EF-domskonventionen m.v.

Stk. 2. Hvor der ikke efter dansk lovgivning i øvrigt er værneting for en sag, der efter den i stk. 1 nævnte konvention skal eller kan anlægges her i landet, anlægges sagen ved sagsøgerens hjemting, eller, såfremt sagsøgeren ikke har hjemting her i landet, ved Københavns byret eller østre landsret.

§ 248. Retten påser af egen drift, om sagen er indbragt for rette værneting. Fremsætter sagsøgte ikke indsigelse mod rettens kompetence i svarkriftet eller, hvis sagen ikke forberedes skriftligt, i det 1. retsmøde under forberedelsen, anses retten for rette værneting.

Stk. 2. Er sagen anlagt ved en ret, som ikke er rette værneting til at behandle sagen eller et af de rejste krav, henviser retten om muligt sagen eller kravet til afgørelse ved rette domstol. Afgørelse om henvisning træffes ved kendelse. Kan henvisning ikke ske, afviser retten sagen ved dom.«

§ 2

I lov nr. 23 af 1. marts 1889 om handelsregistre, firma og prokura, som ændret senest ved lov nr. 64 af 24. februar 1951, ophæves § 34.

§ 3

I lov om aktieselskaber, jfr. lovbekendtgørelse nr. 483 af 15. november 1985, ophæves § 146 og § 159, stk. 1.

§ 4

I lov om anpartsselskaber, jfr. lovbekendtgørelse nr. 484 af 15. november 1985, ophæves § 116 og § 129, stk. 1.

§ 5

I lov om forsikringsvirksomhed, jfr. lovbekendtgørelse nr. 127 af 23. marts 1984, ophæves § 236 og § 248.

§ 6

Loven træder i kraft den 1. juli 1986 og har virkning for sager, som ikke er anlagt inden lovens ikrafttræden, jfr. dog stk. 2.

Stk. 2. Tidspunktet for ikrafttræden af den i § 1, nr. 2, foreslåede affattelse af retsplejelovens § 247 fastsættes af justitsministeren.

§ 7

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

1.1. Lovforslaget indeholder først og fremmest et nyskrevet kapitel 22 i retsplejeloven om retternes stedlige kompetence i borgerlige sager.

Lovforslaget indebærer endvidere ophævelse af en række værnetingsbestemmelser i særlovgivningen, som bliver overflødige med gennemførelsen af det nye kapitel 22 i retsplejeloven.

Endelig indeholder lovforslaget en bemyndigelsesbestemmelse til justitsministeren om adgangen til at fastsætte bestemmelser om, at der ikke kan kræves legalisering m.v. af udenlandske offentlige dokumenter.

1.2. I betænkning nr. 1052/1985 har retsplejerådet – i forbindelse med udarbejdelsen af forslag til hvorledes EF-domskonventionen bør gennemføres i Danmark, jfr. det samtidig hermed fremsatte lovforslag til lov om EF-domskonventionen m.v. – foretaget en almindelig gennemgang af retsplejelovens værnetingsregler. Retsplejerådet har i forbindelse hermed overvejet, hvorvidt domskonventionens regler bør indføres dels som nationale værnetingsregler, det vil sige som værnetingsgrundlag i sager mod sagsøgte med hjemting i Danmark, dels som internationale værnetingsregler uden for domskonventionens område, det vil sige ved sagsanlæg her i landet mod sagsøgte uden hjemting i Danmark i sager, der ikke omfattes af domskonventionen. Retsplejerådet har endvidere overvejet eventuelle andre ændringer, herunder sproglig modernisering, af de gældende nationale og internationale værnetingsregler.

Lovforslaget bygger – med enkelte ændringer af overvejende redaktionel karakter – på retsplejerådets betænkning.

2. Gældende regler om værneting

2.1. De gældende *nationale værnetingsregler* er nærmere beskrevet i retsplejerådets betænkning, side 12-18.

Efter disse regler skal retssager anlægges ved sagsøgtes *hjemting*, d.v.s. i den retskreds, hvor sagsøgte har bopæl.

Visse sager kan dog tillige anlægges ved et andet værneting end sagsøgtes hjemting. Disse *supplerende værneting* (de såkaldte undtagelsesværneting) bygger på et andet tilknytningmoment end sagsøgtes bopæl og opholdssted. Eksempelvis kan sager om rettigheder over fast ejendom anlægges i den retskreds, hvor ejendommen ligger, jfr. retsplejelovens § 240, stk. 1. Der henvises om de øvrige supplerende værneting til retsplejerådets betænkning, side 13-16.

Endelig kan retssager anlægges ved et *aftalt værneting*. Parterne kan nemlig aftale at indbringe deres sag, for hvilken af samtlige ligeartede retter i første instans, de vil.

2.2. De gældende regler om *danske domstoles internationale kompetence* er nærmere beskrevet i retsplejerådets betænkning, side 18-21.

De såkaldte processuelle udlændinge, altså personer der ikke har hjemting her i landet, kan sagsøges i Danmark, hvis danske domstole er kompetente efter reglerne om de særlige supplerende værneting, eller hvis den sagsøgte ved aftale har underkastet sig dansk værneting. Udlændinge, der ikke kan sagsøges ved et supplerende værneting (undtagelsesværneting) eller et aftalt værneting, kan dog sagsøges her, hvis de ved stævningens forkyndelse opholder sig eller har gods her, og sagen angår formueretsforhold, jfr. retsplejelovens § 248, stk. 2. Om bestemmelsens nærmere indhold, der har givet anledning til tvivl i teori og praksis, henvises til retsplejerådets betænkning, side 19-20.

3. Lovforslagets indhold

3.1. Den foreslåede affattelse af retsplejelovens værnetingskapitel om borgerlige sager opretholder i det væsentlige den gældende *systematik*. De ændringer i forhold til den gældende affattelse af kapitel 22, som er indeholdt i lovforslaget, består i vidt omfang af sproglige *moderniseringer* af redaktionel karakter. På en række punkter foreslås der

imidlertid egentlige ændringer i de nationale og internationale værnetingsregler, og disse ændringer omtales nærmere nedenfor.

3.2. Lovforslaget indeholder ikke bestemmelser svarende til de gældende regler i retsplejelovens § 240, stk. 2, (værneting for krav på grundlag af fordringer med pant i fast ejendom), § 240, stk. 3, (værneting når en fast ejendom ligger i flere retskredse), § 241 (værneting i skiftesager) og § 242 (regnskabs- eller forvaltningsværneting).

Retsplejerådet anser de nævnte regler for at være uden praktisk betydning og foreslår dem ophævet som overflødige.

Justitsministeriet er enig heri, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

3.3. *Selskaber og foreninger m.v.* har efter de gældende regler i retsplejeloven hjemting i den retskreds, hvor hovedforretningslokalet findes. For registrerede firmaer, aktieselskaber m.v. findes der imidlertid i særlovgivningen regler om sagsanlæg ved virksomhedens hovedkontor.

Retsplejerådet har i betænkningen, side 43-45, overvejet, om retsplejelovens almindelige regel om selskaber m.v. bør udformes på en sådan måde, at den vil kunne dække sager, som anlægges mod selskaber og andre sammenslutninger. Dette vil medføre, at en række særlige værnetingsregler kan ophæves, ligesom det ikke vil være nødvendigt at indsætte særlige værnetingsregler i fremtidig selskabslovgivning. På denne baggrund foreslår retsplejerådet, at sager skal kunne anlægges på det sted, har selskabets eller sammenslutningens hovedkontor ligger, jfr. lovforslagets § 238.

I forbindelse hermed stiller retsplejerådet forslag om en ny værnetingsregel (*filiælværneting*), hvorefter et selskab m.v., der driver erhvervs-mæssig virksomhed uden for hjemtinget (retskredsen, hvor hovedkontoret er beliggende), i sager vedrørende denne virksomhed skal kunne sagsøges ved retten på det sted, hvorfra virksomheden udøves. En sådan regel gælder allerede i dag med hensyn til virksomhed, der drives af fysiske personer, og rådet finder det rimeligt, at der indføres samme adgang til at sagsøge selskaber m.v.

Filiælværnetingsreglen foreslås tillige gennemført som international værnetingsregel, således at udenlandske selskaber m.v. uden hovedkontor i Danmark skal kunne sagsøges ved retten på det sted her i landet, hvor det pågældende selskab m.v. driver virksomhed, såfremt sagen vedrører denne virksomhed. En sådan international filiælværnetingsregel gælder allerede i dag for udenlandske

aktie-, anparts- og forsikringsselskaber. Reglen kommer endvidere til at gælde inden for EF-domskonventionens område, når Danmark får gennemført denne konvention, jfr. konventionens art. 5, nr. 5. Retsplejerådet finder det rimeligt, at reglen udstrækkes til dels at omfatte andre sammenslutninger end de ovenfor nævnte dels til at gælde også udenfor domskonventionens område.

Endelig foreslår retsplejerådet, at erstatnings-søgsmål med stiftere m.v. af sammenslutninger skal kunne anlægges ved sammenslutningens hjemting. Reglen svarer til gældende bestemmelser i selskabslovgivningen og foreslås tillagt generel gyldighed i forhold til sammenslutninger m.v. samt overført til de almindelige regler i retsplejeloven.

Justitsministeriet kan tiltræde retsplejerådets synspunkter, og lovforslagets § 238 og § 246, stk. 1, 1. pkt., er udformet i overensstemmelse hermed.

3.4. Efter gældende ret kan sager om opfyldelse af kontraktmæssige forpligtelser anlægges i den retskreds, hvor kontrakten skulle opfyldes, såfremt sagsøgte tilstedeværelse på det pågældende sted er nødvendig for at opfylde kontrakten, og sagsøgte ved stævningens forkyndelse er til stede i retskredsen, det såkaldte *opfyldelsesværneting*.

Retsplejerådet har i betænkningen, side 48-50, overvejet om denne regel bør udvides, således at den finder anvendelse, selv om kontraktsforholdet ikke kræver skyldnerens tilstedeværelse ved opfyldelsen, og selv om sagsøgte ikke er tilstede i den pågældende retskreds ved stævningens forkyndelse. En sådan regel skal under alle omstændigheder gennemføres inden for EF-domskonventionens område, jfr. konventionens art. 5, nr. 1.

Retsplejerådet finder, at den nationale og internationale værnetingsregel vedrørende kontraktsforhold i videst muligt omfang bør svare til konventionens bestemmelse. Rådet foreslår derfor, at der gennemføres en tilsvarende national og international værnetingsregel, der dog ikke skal omfatte sager, der angår pengeforpligtelser. Dette skyldes, at kreditors bopæl efter dansk ret er opfyldelsesstedet for pengekrav, og en regel af den pågældende karakter ville derfor have den vidtgående virkning, at kreditor ville kunne anlægge sag mod skyldneren ved sit eget hjemting.

Justitsministeriet kan tiltræde retsplejerådets synspunkter, og lovforslagets § 242, stk. 1, og § 246, stk. 1, 1. pkt., er udformet i overensstemmelse hermed.

3.5. Der gælder i dag ikke særlige værnetingsregler for sager om forbrugeraftaler (*forbrugervær-*

neting). Der er i de senere år gennemført en række ændringer i den materielle lovgivning med det formål at beskytte forbrugere. Der henvises til lov om visse forbruger aftaler (dørsalgsloven), lov om indsættelse af regler om forbrugerkøb i købeloven samt kreditkøbsloven. Endvidere indeholder EF-domskonventionen i art. 13 ff særlige regler om værning i sager om forbrugerkontrakter, hvorefter forbrugere kan anlægge sådanne sager ved deres hjemting.

Retsplejerådet overvejer på denne baggrund i betænkningen, side 56-61, om der bør indføres nationale og internationale værningsregler om forbrugeres adgang til at sagsøge den erhvervsdrivende ved deres eget hjemting.

Retsplejerådet foreslår en ny national værningsregel vedrørende sager om forbruger aftaler. Efter forslaget kan en forbruger i sager om forbruger aftaler, som han ikke har indgået ved personlig henvendelse på den erhvervsdrivendes faste forretningssted, anlægge sag mod den erhvervsdrivende ved sit eget hjemting.

Retsplejerådet forudsætter, at det er dansk rets almindelige forbruger aftalebegreb, der fastlægger reglens anvendelsesområde.

For tilfælde, hvor der er tale om en erhvervsdrivende uden hjemting i Danmark, foreslår rådet, at forbrugeren skal kunne anlægge sager om forbruger aftaler ved sit eget hjemting, såfremt fremsættelsen af særligt tilbud eller reklamering i Danmark er gået forud for aftalens indgåelse, og forbrugeren her i landet har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af aftalen.

Justitsministeriet kan tiltræde retsplejerådets synspunkter, og lovforslagets § 244 og § 246, stk. 1, 2. pkt., er udformet i overensstemmelse hermed.

3.6. Efter de gældende regler kan parterne før eller efter tvistens opståen aftale at indbringe deres sag, for hvilken af samtlige ligeartede domstole i første instans, de vil (*værningss aftaler*). Dette gælder både i nationale og internationale forhold, og der findes ikke almindelige bestemmelser om værningss aftalers ugyldighed.

Ifølge kreditkøbslovens § 39 er en forudgående værningss aftale i forbindelse med indgåelse af forbrugerkøb ikke bindende for køberen. EF-domskonventionen indeholder en række særlige regler om værningss aftaler, bl.a. bestemmelser, hvorefter konventionens kompetenceregler for forbrugersager kun kan fraviges ved aftale i særlige tilfælde.

Retsplejerådet drøfter i betænkningen side 62-64, om der bør indføres et forbud mod visse for-

håndsværningss aftaler. Rådet foreslår, at der i overensstemmelse med domskonventionens regler gennemføres en bestemmelse, hvorefter den almindelige adgang til at aftale værning kun kan finde anvendelse i sager om forbruger aftaler, hvis værningss aftalen er indgået, efter at tvisten er opstået, eller hvis aftalen giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved andre retter end den, der er værning i følge de almindelige regler. Bestemmelsen skal efter retsplejerådets forslag gælde både nationale og internationale sager.

Justitsministeriet er enig i, at der bør gennemføres en bestemmelse om forbud mod forudgående værningss aftaler i sager om forbruger aftaler. Bl.a. på baggrund af høringssvar fra østre landsret, vestre landsret og Den Danske Dommerforening har justitsministeriet af lovtekniske grunde fundet det mest hensigtsmæssigt at udforme reglen således, at den svarer til kreditkøbslovens § 39.

3.7. Retsplejerådet foreslår i betænkningen, side 81-82, og lovudkastets § 246, stk. 2-3, den gældende adgang til at sagsøge processuelle udlændinge og udenlandske selskaber i Danmark på grundlag af den pågældendes ophold (*opholdsværningss aftalen*) eller gods her i landet (*gods værningss aftalen*) opretholdt alene med den ændring, at spørgsmålet, om der er gods her i landet, fremtidig skal bedømmes på grundlag af forholdene ved sagens anlæg.

Justitsministeriet kan tiltræde retsplejerådets lovudkast til en regel om værning for udlændinge på grundlag af *ophold*, og lovforslagets § 246, stk. 2, er udformet i overensstemmelse hermed.

Retsplejerådet refererer i betænkningen kortfattet den opfattelse, at der efter retspraksis ikke kan anlægges sag mod en udlænding her i landet på grundlag af gods værningss reglen, såfremt spørgsmålet, om udlændingen har gods her i landet, er afhængig af sagens udfald. Rådet tolker denne opfattelse som værende begrundet i et hensyn til at undgå misbrugstilfælde, hvor godsets tilstedeværelse her i landet beror på sagsøgerens ensidige disposition, og rådet foreslår ikke ændringer med hensyn til reglens anvendelsesområde i forhold til den praksis, der har udviklet sig.

Justitsministeriet har fundet det hensigtsmæssigt bl.a. på baggrund af lignende regler i Norge og Sverige at supplere bestemmelsen i retsplejerådets lovudkast således, at den udtrykkeligt omfatter sager angående gods, der befinder sig her i landet, samt sager, hvor en arrest i gods her i landet er blevet afværget ved sikkerhedsstillelse.

De nævnte områder for et gods værningss aftale er tillagt en særlig beskyttelse i den nordiske doms-

F.t.l. vedr. retsplejeloven m.m.

konvention, art. 2, jfr. lov nr. 300 af 8. juni 1977 § 8, nr. 1, samt i EF-domskonventionen art. 59, stk. 2, nr. 1-2. Danske domstole kan efter de anførte konventionsbestemmelser ikke nægte at anerkende en udenlandsk dom afsagt på grundlag af godsværneting, såfremt sagen vedrører godset eller en fordring, som godset er stillet til sikkerhed for. Dette taler for, at netop disse områder for at godsværneting bør kunne udgøre værnetingsgrundlag også ved tvister for danske domstole.

I praksis har der endvidere i visse sager vist sig at være et behov for at kunne anlægge sager i Danmark mod udlændinge, når kravet angår gods, der befinder sig her i landet. I tilfælde, hvor en skyldner kort før sin konkurs overdrager en simpel fordring på en herboende debitor til en udlænding, vil konkursboet således have en berettiget interesse i at kunne anlægge en eventuel omstødelsessag her i landet.

Justitsministeriet finder endvidere, at det er uheldigt, at de gældende regler om godsværneting er udformet således, at man kan sikre værneting her i landet ved at foretage arrest i gods, samtidig med at en sikkerhedsstillelse, der afværger arrest, ikke altid vil kunne danne grundlag for værneting. I den forbindelse kan det nævnes, at en skyldner kan afværge arrest og få foretaget arrest ophævet, hvis han blot stiller fornøden sikkerhed for den fordring, der ligger til grund for arrestbegæringen. Efter justitsministeriets opfattelse bør det ikke påvirke nogen forskel i henseende til godsværneting, om arresten er gennemført eller afværget ved sikkerhedsstillelse.

Industriministeriet har med hensyn til sit emhedsområde foreslået en tilsvarende ændring i forhold til retsplejerådets lovudkast, navnlig med hensyn til afværgelse af arrest i skib gennem sikkerhedsstillelse.

Som det fremgår af bl.a. retsplejerådets betænkning er godsværnetingsbestemmelsen i hidtidig retspraksis blevet anvendt med den modifikation, at den ikke omfatter misbrugstilfælde, hvor godsets tilstedeværelse her i landet beror på sagsøgerens ensidige disposition. Baggrunden herfor må antages at være, at der i sådanne tilfælde typisk kan være handlet illoyalt af sagsøgeren, og at det vil være uheldigt, hvis der anerkendes en ret for en sagsøger til på denne måde at skabe et værneting i Danmark for en sag mod en processuel udlænding.

Det er imidlertid meget vanskeligt at give en regel herom en helt dækkende udformning. Justitsministeriet har derfor afstået fra at foreslå en sådan regel, men forudsætter, at de foreslåede regler

om godsværneting i almindelighed ikke vil kunne anvendes i tilfælde, hvor godsets tilstedeværelse her i landet skyldes en ensidig og illoyal disposition fra sagsøgers side.

3.8. Retsplejerådet foreslår, at EF-domskonventionens værnetingsregler gennemføres i Danmark ved en bestemmelse i retsplejelovens § 247, hvorved konventionsteksten ord til andet gøres til en del af dansk ret (inkorporering).

Som det fremgår af det samtidig hermed fremsatte forslag til lov om EF-domskonventionen m.v. har justitsministeriet af redaktionelle grunde foretrukket at foreslå hele domskonventionen gennemført ved en særlig lov. Efter justitsministeriets opfattelse bør lovgivningens almindelige værnetingsregler imidlertid fremgå af retsplejeloven, og justitsministeriet har derfor udformet § 247 således, at bestemmelsen henviser til den særlige lov om domskonventionen m.v.

3.9. EF-domskonventionen indeholder i art. 7 ff særlige regler om retternes kompetence i forsikringsager. Disse regler skal gennemføres inden for konventionens område. Retsplejerådet har i betænkningen, side 51-55, overvejet, hvorvidt det vil være ønskeligt at gennemføre særlige værnetingsregler for forsikringsager, ligesom rådet har overvejet, om der uden for konventionens anvendelsesområde bør gennemføres internationale værnetingsregler for de pågældende sager i lighed med konventionens regler.

Retsplejerådet finder, at der næppe er behov for særregler på dette område, idet hensynet til forsikringstageren m.v. må anses for tilstrækkeligt varetaget bl.a. ved bestemmelserne i lovforslagets § 238 (sammenslutningens hjemting, filialværneting) og § 244 (sager om forbrugeraftaler).

Justitsministeriet kan tiltræde retsplejerådets synspunkter, og i overensstemmelse hermed er der i lovforslaget ikke medtaget særlige værnetingsregler for sager om forsikringsaftaler.

4. Hørte myndigheder m.v.

Retsplejerådets betænkning har været sendt til høring hos præsidenterne for østre og vestre landsret, præsidenterne for sø- og handelsretten, Københavns byret og retterne i Århus, Odense og Ålborg, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Advokatrådet, Kammeradvokaten, Indenrigsministeriet, Industriministeriet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerklagenævnet, Dansk Arbejdsgiverforening, Grosserer-Societetet, Industrirådet, Butikshandelens Fællesråd, Håndværks-

rådet, Assurandør-Societetet, Dansk Organisation af Detailhandelskæder, Provinshandelskammeret, Den Danske Bankforening, Danmarks Sparekasseforening, Landsorganisationen i Danmark, Forbrugerrådet og Arbejderbevægelsens erhvervsråd.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget skønnes ikke at medføre væsentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Bestemmelsen giver justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte bestemmelser om, at der ikke kan kræves legalisering, bekræftelse m.v. af offentlige dokumenter, der er udfærdiget af domstole eller myndigheder i et andet land.

Det har hidtil været antaget, at regeringen kan indgå overenskomster med fremmede stater om fritagelse for legalisering, men der har næppe kunnet anføres en formel hjemmel herfor. Spørgsmålet har bl.a. været rejst i forbindelse med indgåelse af en overenskomst med Forbundsrepublikken Tyskland om fritagelse for legalisering til afløsning af en ældre overenskomst fra 1936 om samme emne.

Forslaget skaber udtrykkelig hjemmel for indgåelse af overenskomster m.v. på dette område.

Bestemmelsens stk. 2 giver justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte bestemmelser om fremgangsmåden ved besvarelse af udenlandske forespørgsler om legalisering m.v. af offentlige danske dokumenter.

Til nr. 2

Til kapitel 22

Kapitelloverskriften er ændret til stedlig kompetence for at skabe bedre fremstillingsmæssig sammenhæng med kapitel 21 om saglig kompetence.

Til § 235

Bestemmelsen svarer til § 235 i retsplejerådets lovudkast og bortset fra nogle redaktionelle ændringer til de gældende bestemmelser i retsplejelovens §§ 235-236. Der henvises til betænkning nr. 1052/1985, side 67 og 72-73.

Til § 236

Bestemmelsen svarer til § 236 i retsplejerådets lovudkast og med redaktionelle ændringer til den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 237. Der henvises til betænkningen, side 67 og 73.

Til § 237

Bestemmelsen svarer til § 237 i retsplejerådets lovudkast samt i realiteten til den gældende § 241 a i retsplejeloven. Der henvises til betænkningen, side 67 og 73.

Til § 238

Bestemmelsen, hvis stk. 2 er nyt, svarer til § 238 i retsplejelovens lovudkast. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3., og til betænkningen, side 67-68 og 73-74.

Til § 239

Bestemmelsen svarer til § 239 i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til betænkningen, side 68 og 75.

Til § 240

Bestemmelsen svarer til § 240 i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til betænkningen, side 68 og 75-76.

Til § 241

Bestemmelsen svarer til § 241 i retsplejerådets lovudkast og med sproglige ændringer til den nugældende regel i retsplejelovens § 240, stk. 1. Der henvises til betænkningen, side 68 og 76-77.

Til § 242

Bestemmelsen svarer til § 242 i retsplejerådets lovudkast og træder i stedet for den nugældende § 243 i retsplejeloven. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.4., og til betænkningen side 68 og 77-78.

Til § 243

Bestemmelsen svarer til § 243 i retsplejerådets lovudkast og med sproglige forenklinger til den nugældende regel i retsplejelovens § 244. Der henvises til betænkningen, side 68 og 78.

Justitsministeriet forudsætter, at bestemmelsen i sager om produktansvar medfører, at sag kan anlægges, hvor skaden sker.

Til § 244

Bestemmelsen, der er ny, svarer til § 244 i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.5., samt til betænkningen, side 68-69 og 78-79.

Til § 245

Bestemmelsen, hvis stk. 2 er nyt, svarer med en redaktionel ændring til § 245 i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.6., samt til betænkningen, side 69 og 79.

Til § 246

Bestemmelsens stk. 1-2 svarer til § 246, stk. 1-2, i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til betænkningen, side 69 og 80-82.

Reglen i stk. 2 om det såkaldte opholdsværneting indebærer, at processuelle udlændinge kan sagsøges ved retten på det sted, hvor de opholder sig ved stævningens forkyndelse. Dette svarer til de gældende regler. Efter bestemmelsen kan det imidlertid næppe antages, at ethvert nok så kortvarigt ophold kan danne grundlag for værneting, f.eks. hvis den sagsøgte befinder sig kortvarigt i transit i en dansk lufthavn. Der er dog ikke taget stilling hertil i retspraksis.

Bestemmelsens stk. 3, 1. pkt., 1. led, hvorefter sag kan anlægges på det sted, hvor den pågældende udlænding har gods, svarer til § 246, stk. 3, i retsplejerådets lovudkast samt med en enkelt ændring til den gældende godsværnetingsregel i retsplejelovens § 248, stk. 2. Bestemmelsen skal fortolkes i overensstemmelse med den retspraksis, der har dannet sig med hensyn til den gældende regel.

Stk. 3, 1. pkt., 2. led, og 2. pkt., hvorefter godsværnetinget også omfatter sager angående gods, der befinder sig her i landet, samt sager, hvor en arrest i gods her i landet er blevet afværget ved sikkerhedsstillelse, er nye. Om baggrunden for disse nye regler henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.7.

Den nye regel i stk. 3, 1. pkt., 2. led, omfatter sager angående gods her i landet. Reglen, som er udformet med udgangspunkt i de tilsvarende norske og svenske regler, vil navnlig omfatte krav om fuldstændig ejendomsret til eller krav om begrænsede rettigheder over herværende gods, herunder fordringer. Andre krav vedrørende gods her i landet vil imidlertid efter omstændighederne kunne være omfattet af reglen. Bestemmelsen bør dog ikke kunne påberåbes i tilfælde, hvor godsets til-

stedeværelse her i landet skyldes sagsøgerens ensidige og illoyale disposition.

Den nye regel i stk. 3, 2. pkt. vedrører den situation, at en arrest i gods er blevet afværget ved sikkerhedsstillelse. En sådan afværgelse kan forekomme såvel før som efter, at en arrestbegæring er indgivet til fogedretten. For sådanne tilfælde bestemmes det, at sikkerhedsstillelsen betragtes som gods, der befinder sig på det sted, hvor arrestbegæringen er eller i givet fald skulle være indgivet.

Til § 247

Bestemmelsen svarer med en redaktionel ændring til § 247 i retsplejerådets lovudkast. Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.8. samt til betænkningen, side 69-70 og 82-86.

Til § 248

Bestemmelsen svarer til § 248 i retsplejerådets lovudkast og den nugældende § 248 a i retsplejeloven. Der henvises til betænkningen, side 70 og 86.

Til § 2-§ 5

Bestemmelserne indebærer en ophævelse af en række værnetingsregler i særlovgivningen, som bliver overflødige med gennemførelsen af det nye kapitel 22 i retsplejeloven.

Bestemmelserne er medtaget i lovforslaget efter aftale med industriministeriet. De nævnte værnetingsregler i særlovgivningen indeholder tillige bestemmelser, der udtrykkeligt fastslår, at kontoret betragtes som bopæl med hensyn til forkyndelse og varsel. Selv om reglerne nu ophæves i ders held, forudsættes det ved lovforslaget, at den hidtidige retstilstand med hensyn til forkyndelse og varsel på dette område opretholdes.

Til § 6

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 1986.

Dette gælder dog ikke den i § 1, nr. 2, foreslåede affattelse af retsplejelovens § 247, der bl.a. bestemmer, at EF-domskonventionens værnetingsregler finder anvendelse i de sager, der er omfattet af domskonventionens saglige anvendelsesområde. Som det fremgår af det samtidig hermed fremsatte forslag til lov om EF-domskonventionen m.v., vil konventionen ikke kunne få virkning i forhold til Danmark, før Belgien har gennemført en ratifikation af tiltrædelseskonventionen af 1978 vedrørende bl.a. Danmark.

På denne baggrund foreslås det, at tidspunktet for ikrafttræden af lovforslagets forslag til retsplejelovens § 247 samt loven om EF-domskonventionen m.v. fastsættes af justitsministeren.

Justitsministeren agter at sætte de anførte bestemmelser i kraft, så snart også belgisk ratifikati-

on har fundet sted.

Til § 7

Bestemmelsen regulerer spørgsmålet om lovens gyldighed på Færøerne og Grønland,